

BEVEZETÉS

EGY ANKÉT ELÉ

Szerkesztőségünk az év elején elhatározta, hogy a világ marxizmus és kereszténység viszonyával foglalkozó gondolkodói közül azokat, akiktől érdemes válasz várható, megkéri, fejtsék ki röviden nézeteiket a kereszténység helyéről és jövőjéről a szocialista társadalmakban. A fölkérő levél így szólt:

„A Vigiliának, a katolikus értelmiségiek havi folyóiratának célja, hogy mind Magyarországon, mind másutt, közeli és távoli országokban előmozdítsa a kölcsönös megértés, a társadalmi haladás és a párbeszéd ügyét. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy az elméleti vagy ideológiai kérdések kölcsönös ismertetésén túl hívők és nem-hívők — azok, akiknek más és más hitük vagy nézeteik vannak — a tettek síkján találkozzanak, sőt segíthessenek egymásnak, bár ugyanakkor világosan ismerik egymás fölfogását. E világméretű párbeszédnek egyik legfontosabb témája a kereszténység és a hit jövője. A kérdés elmélyítésére és minél átfogóbb tárgyalására kérjük szíves közreműködését.

Kérjük, írja meg nekünk tömören (2-3 gépelt lapon), hogyan látja a kereszténység helyét és kilátásait a szocialista társadalmakban, hogyan képzeli el a kereszténység jövőjét. Hogyan tevékenykedhet a hívő olyan világban, melyben mindennapi jelenség a pluralizmus. Vannak-e a kereszténynek a szocializmus keretei közt is fontos, megvalósítandó föladatai?”

Az ily módon konkretizált tervet már csak meg kellett valósítani. A megkérdezendők listájának közös megállapítása után a lebonyolítás technikai részét és megszervezését *Hegyi Béla* vállalta; köszönjük jó és eredményes munkáját.

Kérdésünkre reményeinket tetemesen meghaladó százalékban érkeztek válaszok. Ezt egyrészt a téma „izgalmasságának” tulajdonítjuk, másrészt — önhittség nélkül — a Vigilia és munkája iránt napról napra növekvő nemzetközi megbecsülésnek. Hálásan köszönjük minden közreműködőnek munkáját és kedvünkért vállalt fáradságát.

Voltak természetesen, akik egyáltalán nem feleltek fölkérésünkre, akár mert nem jutott el hozzájuk, akár mert nem értek rá, akár mert az ezrével keringő egyéb kérdőívekkel és ankétra hívásokkal együtt a papírkosárba dobták. Voltak, akik — egyébként közismert — agyonterheltségükre hivatkozva udvariasan kitértek. Ha tehát valaki hiányokat fedezne föl anketünkben (fájlalna például a nyilván sok hasznos tapasztalattal rendelkező lengyel katolikusok távolmaradását), annak csak azt válaszolhatjuk: — Nem rajtunk múlt.

Akik közreműködtek, kivétel nélkül mind megtartották az effajta ankétok íratlan szabályait, és ragaszkodtak a megadott terjedelmi keretekhez. Egyetlen olyan válasz érkezett, amely mind jelentőségében, mind — némi-
leg — terjedelemben is túllép rajtuk. *Hans Küng* professzornak külön is köszönjük ezt a programadással fölerő, hitvallásnak beillő remek tanulmányát; méltóbb és igazabb írással aligha nyithatnánk meg következő évfolyamunkat.

És ezzel be is fejezhetném, ha nem érezném szükségét, hogy a következők elé rövid „használati utasítást” is függesszek. Szeretném hangsúlyozni, hogy az ankét válaszai a szerzők nézetét közlik, nem pedig a *Vigilia* másutt már többször is világosan leszögeezett álláspontját. Úgy hisszük, olvasóink túlnyomó többsége van olyan érett, felnőtt keresztény, hogy az olvasottakat kellőképpen a helyükre tegye. Helyükre a szó szoros értelmében; mert ezekről a kérdésekről természetesen, sőt szükségszerűleg mindenki a maga társadalmi és egyházi környezete és tapasztalata szerint vélekedik, másként tehát egy jellegzetesen „technokrata” gondolkodású nyugatnémet, másként egy különféle forrongások és elnyomások közt élő dél-amerikai, másként egy Mounier örökségét képviselő francia és ismét másként egy olyan keresztény, aki a szocializmus nehéz és nemegyszer válságos szakaszaiban edződött egyszerűvé, reálisá és a „kettős hűség” próbáját megállt kereszténnyé.

A szövegek német, francia és angol nyelven érkeztek; ezeket le kellett fordítani. Ezt a munkát *Bozóky Mária* (francia), *Doromby Károly* (német) és *Somogyi György* (angol) végezte el. A fordításokat aztán gondosan egyeztet-
tük az eredetivel; az elérhető maximális hűségért *Nyíri Tamás* és a szerkesztő felel. Elvszerűen kerültünk mindenféle „kozmetikázást” (amire a fordítás egyébként szívesen lehetőséget ad), s a lehető legnagyobb hűségre törekedtünk akkor is, ha az eredeti szöveg bármilyen vonatkozásban „rázós” volt. Ezzel tartoztunk a tisztességnek, saját szavahihetőségünknek, a szerzőknek, s nem utolsósorban közönségünknek is. Az értelmes olvasók ugyanis nem arra kíváncsiak, hogy az ügyes fordító és kontrollszerkesztő hogyan tud egy-egy szöveget manipulálni, hanem arra, hogy ki mit mond, ki hogyan látja azt, amiről a véleményét megkérdezték.

Tanulságot nem vonunk, nem is vonhatunk le. A körképnek nyilván megvannak a maga fontos tanúságai és tanulságai; szerintünk a legfontosabb a nézetek megismerése és az az érzékenység, mellyel a problémára ma világszerte reagálnak. Az olvasó minden bizonnyal sugalmazások nélkül is nagyon jól látja fogja, hogy egyes helyeken, országokban, társadalmakban most éleződnek ki olyan kérdések, amelyekben mi, magyar keresztények többé-kevésbé túl vagyunk, akár saját jószántunkból, akár a történelem szükségszerűségei folytán. Hogy a mi megoldásaink mennyire jók vagy nem jók, az nem ide tartozik; annyi kétségtelen, hogy funkcionálnak, és ez minden elméleti válasznál többet jelent. Éppen ezért tudhatunk mi, magyar keresztények, tapasztalataink alapján sok mindenben segíteni más országok és társadalmak keresztényeinek, akik még előtte állnak annak, amin mi a történelem adott fázisában már túl vagyunk. Ezt a „tapasztalatcserét” egyébként igénylik is; kezdeményezsünk: a mostani ankét úgy is tekinthető, mint ennek a kereszténység jövője szempontjából egyáltalán nem mellékes „tapasztalatcserének” az első lépése — a felek ismerkedése.

Kérjük, olvassák a válaszokat értelemmel, szeretettel, a kellő mérlegeléssel, a más nézetnek (amennyiben jóhiszemű, de itt nincsenek rosszhiszemű nézetek) járó türelmes udvariassággal és figyelemmel.

Az ankétot karácsonyi ajándéknak szántuk, mindannyiunk hasznára, a megismerkedés jegyében. Most már igazán nincs más hátra, mint hogy mindannyiunknak mindannyian hasznos, szeretettel teljes, igazán keresztény, igazán emberi karácsonyt kívánjunk.